

Andrzej Pieczewski¹

Komunikat z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Rola kościołów w życiu gospodarczym ziem polskich” Drohiczyn, 29–30 września 2016 r.

W dniach 29–30 września 2016 r. odbyła się w Drohiczynie nad Bugiem ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Rola kościołów w życiu gospodarczym ziem polskich” zorganizowana przez Katedrę Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarczej Uniwersytetu Łódzkiego. Przewodniczącym, a zarazem pomysłodawcą konferencji był profesor Janusz Skodlarski. Funkcję sekretarza pełnił dr Andrzej Pieczewski. Spotkanie to stanowiło pewne kontinuum serii ogólnopolskich konferencji naukowych organizowanych co trzy lata z inicjatywy profesora Skodlarskiego. Przypomnijmy wcześniejsze jej odsłony: „Historia gospodarcza i historia myśli ekonomicznej a teoria ekonomii” (Łódź 2007 r.), „Przegląd badań nad historią gospodarczą w XXI wieku” (Łódź 2010 r.), „Rola Żydów w rozwoju gospodarczym ziem polskich” (Łódź 2013 r.). Organizatorzy pragnęli, aby drohiczyńskie spotkanie stało się okazją do dyskusji na temat wpływu religii oraz kościołów na procesy gospodarcze zachodzące na ziemiach polskich na przestrzeni wieków. Szczególnie zwrócono uwagę na trzy specyficzne płaszczyzny interakcji religia – ekonomia: 1) gospodarka i zasady jej funkcjonowania w świetle doktryn religijnych; 2) nakazy i zakazy religijne w praktyce gospodarowania; 3) duchowieństwo i kościoły jako uczestnicy życia ekonomicznego kraju. W konferencji wzięło udział 35 badaczy historii gospodarczej z ośrodków naukowych w Białymstoku, Bydgoszczy, Kielcach, Krakowie, Lu-

¹ Dr Andrzej Pieczewski, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Katedra Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarczej, ul. Rewolucji 1905 r. 41/43, 90-214 Łódź, e-mail: andrzej.pieczewski@uni.lodz.pl

blinie, Łodzi, Warszawie, Wrocławiu, Rzeszowie i Szczecinie. Konferencja, poza naukowym charakterem, była również benefisem profesora Janusza Skodlarskiego, zatem wybór miejsca spotkania, czyli rodzinnych stron uczonego, nie był przypadkowy.

Uroczystego otwarcia obrad dokonali JM Prorektor Uniwersytetu Łódzkiego profesor Paweł Starosta oraz Dziekan Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego profesor Rafał Matera. Po otwarciu dziekan w imieniu swoim oraz pracowników Katedry Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarczej UŁ złożył profesorowi Januszowi Skodlarskiemu podziękowania za wieloletnie pełnienie funkcji kierownika katedry oraz gratulacje i najlepsze życzenia z okazji jubileuszu 70-lecia.

Sesję inauguracyjną rozpoczął referat wprowadzający pt. „Stosunek judaizmu, chrześcijaństwa i islamu do działalności gospodarczej” wygłoszony przez profesora Janusza Skodlarskiego. Następnie profesor Wojciech Morawski ze Szkoły Głównej Handlowej poruszył problem lichwy w doktrynie trzech wielkich religii monoteistycznych. Sesję zakończył referat profesora Rafała Matery zatytułowany „Rola religii w życiu gospodarczym. Podejście nowomilenijne Deepaka Lala, Alana Beattiego, Daron Acemoglu i Jamesa A. Robinsona”.

Kolejne sesje odbywały się równolegle. Sesja IIA zawierała trzy wystąpienia. Pierwsze należało do dr Iwony Kawalli reprezentującej Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Dotyczyło ono stosunku Kościoła katolickiego do bojkotu ekonomicznego Żydów w latach 30. XX w. Drugi referat, autorstwa profesora Mirosława Kłuska z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, odnosił się do metodologii badań strat wojennych w dziełach sztuki poniesionych przez Kościół katolicki w Polsce podczas II wojny światowej. Jako trzeci uczestnik tejże sesji wystąpił dr Krzysztof Popiński reprezentujący Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Przedstawił kwestie pochodzenia wyznaniowego i społecznego studentów Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1811–1914.

W sesji IIB również wystąpiło trzech prelegentów. Jako pierwszy profesor Paweł Grata z Uniwersytetu Rzeszowskiego zaprezentował problematykę miejsca wyznań religijnych w polityce budżetowej Drugiej Rzeczypospolitej. Następnie profesor Jacek Luszniwicz ze Szkoły Głównej Handlowej przedstawił referat zatytułowany „Od kapitalizmu do korporacjonizmu. Koncepcje katolicyzmu społecznego Drugiej Rzeczypospolitej”. Sesję zamykało wystąpienie profesor Aldony Podolskiej-Meduckiej ze Szkoły Głównej Handlowej traktujące o dobrach pouklickich po 1918 r.

W kolejnych sesjach paralelnych IIIA i IIIB wystąpiło łącznie ośmiu prelegentów. Sesję IIIA otworzyło wystąpienie profesor Anny Kowalskiej-Pietrzak reprezentującej Uniwersytet Łódzki. Przedstawiła ona w zarysie gospodarczą rolę zakonów na ziemiach średniowiecznej Polski. Drugi referat należał do profesora Piotra Franaszka z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który przybliżył słuchaczom kwestie związane z gospodarczymi aspektami działalności klasztoru benedyktynów w Tyńcu pod Krakowem. Trzecim referentem był dr Piotr Guzowski z Uniwersytetu w Białymstoku. Zaprezentował on kwestie strategii zarządzania kluczami dóbr w majątku arcybiskupów gnieźnieńskich w XVI w., następnie dr Janusz Myszczyszyn reprezentujący Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie podjął temat wpływu religii i kościoła na rozwój gospodarczy w kontekście poglądów Maxa Webera.

Sesję IIIB rozpoczął syntetyczny referat profesora Krzysztofa Brońskiego o roli Kościoła katolickiego w rozwoju gospodarczym Galicji w okresie autonomii. Kolejne wystąpienie, autorstwa profesora Jacka Purchli z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, zatytułowane było „Krakowska monachomachia przełomu XIX i XX wieku. Rola zgromadzeń zakonnych w rozwoju miasta”. Trzeci referent, dr Andrzej Laskowski również z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, przybliżył słuchaczom prawne, ekonomiczne i społeczne aspekty boomu w zakresie budownictwa sakralnego w Galicji na przełomie XIX i XX w. na przykładzie diecezji tarnowskiej. Ostatnie wystąpienie tej sesji należało do dwóch prelegentek: dr Sylwii Straszak-Chandohy z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz dr Adrianie Merty-Staszczak reprezentującej Politechnikę Wrocławską, a jego tytuł brzmiał „Struktura wyznaniowa i rola kościołów w rozwoju gospodarczym i społecznym na Dolnym Śląsku w latach 1918–1989”.

Dzień obrad i dyskusji zakończyła uroczysta kolacja dająca okazję do licznych jubileuszowych powinszowań kierowanych przez uczestników konferencji na ręce profesora Janusza Skodlarskiego.

Drugi, a zarazem ostatni dzień spotkania wypełniły dwie sesje naukowe. Sesja IV rozpoczęła się od zaprezentowania przez profesor Elżbietę Słabińską z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach problematyki żydowskich i chrześcijańskich kas bezprocentowego kredytu jako źródła finansowania rzemiosła, drobnego przemysłu i handlu w Drugiej Rzeczypospolitej. Kolejny referat należał do mgr. Dominika Flisiaka również reprezentującego kielecką uczelnię, a jego tytuł brzmiał „Gospodarcze kwestie związane z funkcjonowaniem Misji Barbikańskiej

w Białymstoku”. Następnie mgr Damian Bębnowski z Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentował poglądy Prymasa Tysiąclecia odnoszące się do kategorii ziemi. Sesję zakończyło wystąpienie dr. Józefa Dudy z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zatytułowane „Kościół i ekonomia. Zysk i miłosierdzie”.

Drohiczyńską konferencję kończyła V sesja mająca charakter plenaryjny. Zaprezentowano na niej dwa referaty. Pierwszy, należący do dr. Radosława Poniata z Uniwersytetu w Białymstoku, nosił tytuł „Czy instytucje religijne mogą kontrolować rynek pracy? Chrześcijanie, żydzi i służba domowa na ziemiach polskich w epoce nowożytnej”. Drugie wystąpienie, autorstwa profesora Sławomira Kamosińskiego reprezentującego Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, zatytułowane było „Religijność przedsiębiorcy jako czynnik motywujący go do działania. Przyczynek do badań nad problemem na przykładzie Polski”. Po dyskusji nad zaprezentowanymi referatami uczestnicy przeszli do końcowej debaty nad wagą poruszonej na konferencji problematyki. Relacje religia – gospodarka od dawna bowiem fascynowały historyków gospodarczych i nadal pozostają niezwykle delikatnym i trudnym obszarem badawczym. Wskazywano na wiele aspektów tegoż oddziaływania oraz trudności metodologiczne powstające przy próbach analizowania zagadnień związanych z wielorakim wpływem religii na sferę ekonomii.

Konferencja okazała się cennym i inspirującym wydarzeniem naukowym. Organizatorzy dziękują wszystkim uczestnikom za wzięcie udziału w tej debacie i wkład w postaci referatów, dyskusji i polemik. W roku 2017 organizatorzy konferencji planują wydanie monografii składającej się z najciekawszych tekstów na niej zaprezentowanych.